

byzonder, bezwoer. Vervolgens ontving hij de hulde der Regering, en werd als Hertog van Brabant erkend. Men strooide bij die gelegenheid, veertig Rijnguldens aan geld onder het volk.'

Johan Hendrik van Heurn vermeldt vanzelfsprekend deze belangrijke gebeurtenis in zijn *Historie der Stad en Meyere: Karel V, keizer van het Heilig Roomse Rijk, koning van Spanje, heer der Nederlanden, hertog van Brabant, wordt in 1515 plechtig ingehuldigd in 's-Hertogenbosch, een der hoofdsteden van Brabant.*

Volgend jaar is het vijfhonderd jaar geleden dat de vorst, een van de belangrijkste heersers uit de Europese geschiedenis, in Gent geboren werd. Vandaar dat in Gent, maar ook in Bonn (Kunsthalle), Madrid (Prado) en Wenen (Kunsthistorisches Museum) grootse tentoonstellingen aan hem zijn gewijd. De vier tentoonstellingen laten de bezoekers doordringen in de verscheurde wereld van Karel V en van de eerste helft van de zestiende eeuw. Het is de tijd van de grote ontdekkingen en van de Reformatie, van grote politieke, economische, geestelijke en culturele omwentelingen.

In Gent kunt u tot 30 januari 2000 naar de Sint-Pietersabdij voor de tentoonstelling *Carolus. Keizer Karel V 1500-1558. Keizer Karel V 1500-2000. Een rijk waar de zon niet ondergaat.*

Openingsuren: alle dagen van 10.00 tot 18.00 uur, op dinsdag tot 22.00 uur (gesloten op 25 december 1999 en 1 januari 2000).

Overigens wordt in meer Vlaamse en Belgisch-Brabantse steden (Leuven!) op bijzondere wijze aandacht besteed aan de vorst. Karel werd behalve in 's-Hertogenbosch ook in de andere drie Brabantse hoofdsteden als hertog van Brabant ingehuldigd. Misschien brengt 's-Hertogenbosch deze regeerder in 2015 onder de aandacht.

Jac. Biemans / Aart Vos

Randschrift

'Vaas van Vreugde' ontcijferd

In het vorige nummer van *Bossche Bladen* (jrg. 1, nr. 3, p. 106) heb ik gemeld dat het randschrift dat ooit de vaas van Vreugde sierde, nog niet ontcijferd was. De heer Kroon uit Den Haag, al jaren bezig met een studie over het werk van Vreugde, bericht mij, dat hij daarin intussen is geslaagd. Hij heeft gebruik gemaakt van foto's van de vaas uit de archivalia van de kunstenaar, die zich bevinden in het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag. Op de achterzijde trof hij delen van de tekst aan in het handschrift van Vreugde zelf. Door zorgvuldige bestudering van de afbeeldingen kon hij de rest van de tekst achterhalen. Aanvankelijk viel het niet mee begrijpelijke zinnen te vormen, omdat de uit drie regels bestaande tekst op een speciale manier gelezen moet worden. Indien men de regels doorlopend zou lezen, levert dit het volgende vreemde resultaat op:

- Regel 1: . sy sijn neerstich om haer broot te winnen . dat volck van Den Bosch . doch blijft onder die borgers . groote charitate en meelydende .
- Regel 2: . sy doen haer kinderen van joncx op een ambacht . is seer strijdbaer en . ingeboren getrauwicheyt tot . bermherticheyt thonen sy den .
- Regel 3: . leeren scholen gaen of leeren comenschappen . moedich tegen syn vijanden . haeren naturelijcken landsheere . ermen en gebreckelicke menschen .

De zinnen lopen echter niet door, maar zijn verdeeld in een viertal delen, gescheiden door een 'punt'. De stukken moeten dan ook niet doorlopend, maar van boven naar beneden gelezen worden. Iedere strofe correspondeert met een daarboven aanwezige afbeelding op de vaas. Dan zijn de volgende zinnen te lezen, die betrekking hebben op edele volksaard en het karakter van de Bosschenaren:

Dat volck van Den Bosch is seer strijdbaer ende moedich tegens sijn vijanden; Doch blijft onder die borgers ingeboren getrauwicheyt tot haeren naturelijcken landsheere; Groote charitate en meelydende bermherticheyt thonen sy den ermen en gebreckelicke menschen; Sy syn seer neerstich om haer broot te winnen; Sy doen haer kinderen van joncx op een ambacht leeren, scholen gaen of leeren comenschappen.

Het was even puzzelen, voordat Kroon de juiste tekst gereconstrueerd had. De gevonden strofen zijn overigens niet van Vreugde, maar ontleend aan *Die Chronieke vander vermaerder ende vromer Stadt Tsertogenbosch* van de zestiende-eeuwse

monnik en kroniekschrijver Albertus Cupe-rinus.

Hiermee is de puzzel van de tekst ontcijferd. Blijft de vraag wanneer deze opnieuw in steen zal worden uitgehouwen, indien het alsnog tot eerherstel voor de *Vaas van Vreugde* komt.

Eddy Smits (BAM)

Kruithuis en Vestingwerken

In *Bossche Bladen* nr. 3 vroeg de heer L.J.M. van de Wiel zich af waarom in de bijdragen over de toekomst van de vestingwerken (zie de nrs. 1 en 2 van dit tijdschrift) voorbij wordt gegaan aan Het Kruithuis. Is dat soms boze opzet? Het Kruithuis is nota bene het enige 'authenticke element' in de vestingwerken. Ir. J.G. Meester, hoofd BAM en auteur van *Een nieuwe toekomst voor de vestingwerken van 's-Hertogenbosch*, reageert.

Het artikel in het eerste nummer van *Bossche Bladen* gaat over de voorgeschiedenis van het ontwikkelingsplan. De inhoud van de meegezonden folder bij het tweede nummer van dit blad geeft een beknopte samenvatting van het ontwikkelingsplan. De inhoud daarvan valt inderdaad niet onder de verantwoordelijkheid van de redactie van dit blad. Bezwaren moeten gericht worden aan het gemeentebestuur. Als hoofd van de afdeling Bouwhistorie, Archeologie en Monumenten van onze gemeente wil ik niettemin een korte inhoudelijke reactie geven.

De briefschrijver stelt dat de gemeente ambieert om de vestingwerken zoveel mogelijk in de oorspronkelijke staat te herstellen. Dat is niet juist. Doel is om ons erfgoed te bewaren en de geschiedenis beleefbaar te houden en zonodig via aanvullingen of reconstructies beter beleefbaar te maken. Het is daarvoor belangrijk dat onze monumenten een functie blijven behouden voor de stad. Eigentijdse aanvullingen horen daarbij, mits dit gebeurt met respect voor het monument. Mijns inziens is dat bij de huidige plannen voor Het Kruithuis aan de orde. Er is daarom geen strijdigheid tussen de plannen voor de vestingwerken en de (al langer bestaande) plannen voor Het Kruithuis. Overigens zal bij de verdere uitwerking van de plannen worden geprobeerd beide projecten in onderlinge samenhang uit te voeren. Mogelijk krijg ik nog eens de gelegenheid om t.z.t. daarover in dit blad te berichten.

Ir. J.G. Meester